

Norske arkitekters
landsforbund

NAL Norske arkitekters landsforbund
Josefinesgate 34, 0351 Oslo
nal@arkitektur.no

Direktoratet for byggkvalitet DiBK

Høringsuttalelse: Forslag til endringer i reglene om søknad og dokumentasjon i byggesaker

Vi viser til mottatt høringsbrev og medfølgende høringsnotat der vi er invitert til å komme med merknader.

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for arkitekter i Norge med utdanning på universitetsnivå tilsvarende mastergrad eller sivilarkitekt.

Vi begrenser våre kommentarer til:

pkt. 2.6.1 Universell utforming,
pkt. 2.6.2 Arkitektonisk utforming og
§ 5-4 andre ledd bokstav f).

Vedrørende pkt. 2.6.1 Universell utforming

NAL mener at kravet om søknadsopplysninger som dokumenterer universell utforming (UU) må beholdes. Når prosjekterende redegjør for hvordan UU er ivaretatt, styrker det både tiltakshavers og saksbehandlers forståelse av hvordan løsningen oppfyller lovens krav.

En slik redegjørelse gjør universell utforming til en integrert del av prosessen. Dersom dokumentasjonskravet fjernes, kan det oppfattes som at UU nedprioriteres. Vi anbefaler derfor at dokumentasjonskravet for universell utforming videreføres i søknadsprosessen.

Vedrørende pkt. 2.6.2 Arkitektonisk utforming

NAL mener at kravet om søknadsopplysninger som gjelder arkitektonisk utforming bør beholdes.

Dokumentasjonskravet er avgjørende for å sikre etterlevelse av plan- og bygningsloven §§ 29-1, 29-2 samt § 3-1. Disse bestemmelsene er hjemmelen for lovens estetiske og arkitektoniske kvalitetskrav, og de har et klart formål: å sikre at byggverk gis en arkitektonisk utforming som både ivaretar funksjon, kvalitet og en god tilpasning til omgivelser – både naturgitte og bygde, samt at planleggingen skal «legge til rette for god utforming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet.»

At direktoratet har «fått innspill fra foretak og kommuner at det er vanskelig å angi hvordan arkitektonisk utforming konkret skal vises i selve søknaden» mener vi ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å fjerne et viktig krav.

Vi mener også at direktoratets betraktning om at «det virker lite hensiktsmessig å ha et overordnet prinsipp som omfatter flere ulike forhold som en del av kravet til opplysninger som skal gis i en søknad» ikke gir et tilstrekkelig grunnlag for å fjerne kravet, ettersom det nettopp er helheten mellom ulike bestemmelser som skal fanges opp.

Lovforarbeidenes tydelige føringer:

Ved behandlingen av de tidligere §§ 74-2 (nå §§ 29-1 og 29-2) uttalte Kommunalkomiteen blant annet:

«Komiteen vil trekke frem viktigheten av samsvar mellom den estetiske utformingen av bygninger/tiltak og den funksjon som det konkrete tiltak er tiltenkt. Videre mener komiteen at et byggverk må harmonere med omgivelsene. Dette gjelder både naturgitte omgivelser som eksisterende terreng, vegetasjon og tomtestruktur, og bygde omgivelser der faktorer som volum, form, materialer og ikke minst farger hører med i vurderingen.»

Dette viser tydelig at dokumentasjon av arkitektonisk utforming er et nødvendig virkemiddel for å kunne etterprøve og sikre lovens krav.

Betydningen av «naturgitte omgivelser»:

NAL vil understreke at begrepet *naturgitte omgivelser* bør videreføres og legges til grunn i veiledning eller forskriftstekst for 2.6.2. Begrepet *naturlige omgivelser*, som ble innført i en senere lovendring, er både språklig og innholdsmessig mindre presist og svekker betydningen av naturgrunnlaget i estetiske vurderinger. I en tid hvor naturmangfold og grønnstruktur tillegges stadig større betydning for trivsel, helse og bærekraft, er det viktig at lovverket gjenspeiler dette.

Risiko ved å fjerne dokumentasjonskravet:

Dersom lovens formål skal løftes inn i denne sammenheng, bør det også henvises til §§ 29-2 og 3-1, og særlig § 3-1 bokstav e), hvor det presiseres at planleggingen skal «legge til rette for god utforming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet». Denne bestemmelsen er direkte relevant for dokumentasjonskravet som foreslås fjernet i 2.6.2.

Dersom punkt 2.6.2 fjernes, kan det undergrave §§ 29-1, 29-2 og § 3-1 i praksis.

Forslag:

NAL anbefaler at punkt 2.6.2 beholdes, og at begrepet *naturgitte omgivelser* gjeninnføres som en presisering i lovtekst eller veiledning.

Vedrørende § 5-4 andre ledd bokstav f)

Høringsnotatet legger til grunn at «søker må angi hvilke krav det søkes unntak fra og gi en begrunnelse for søknaden, som kommunen kan ta hensyn til i sin vurdering». Dette fremstår som vagt og etterlater både kommunens mandat og søkers rolle uklart.

Kommunens mandat:

Det må presiseres hva som konkret ligger innenfor kommunens kompetanse til å vurdere og unnta fra tekniske krav. Uten klare rammer risikerer man ulik praksis, der kommunene både kan overskride sitt mandat eller være tilbakeholdne av frykt for å ta ansvar.

Søkers rolle:

Arkitekter og andre ansvarlige søkere får et uforholdsmessig stort ansvar når forskriften ikke tydeliggjør hvilken dokumentasjon og hvilke vurderinger som skal følge en søknad om unntak. Det må defineres nærmere hva som forventes av søker, og hvor grensen går for kommunens skjønn.

Behov for avgrensning mot TEK17:

I praksis er det ofte nødvendig å fravike TEK17 på eksisterende byggverk for å tilfredsstille andre mål, eksempelvis hensyn til vern, transformasjon, gjenbruk eller andre samfunnsviktige formål. Uten en tydeligere avgrensning kan kravet til «forsvarlighet» tolkes snevert, slik at viktige samfunnsmål undergraves.

Forslag:

Endringen kan tydeliggjøres ved å vektlegge følgende:

- **Søkers ansvar:** Dersom det søkes unntak fra tekniske krav etter plan- og bygningsloven § 31-4, skal søknaden inneholde:
 - en presis angivelse av hvilke krav det søkes unntak fra,
 - en begrunnelse for hvorfor kravene ikke kan oppfylles i det aktuelle tiltaket,
 - en redegjørelse for hvordan hensyn til sikkerhet, helse og miljø likevel ivaretas, samt
 - en beskrivelse av eventuelle andre samfunnshensyn som begrunner unntaket, herunder vern, transformasjon, gjenbruk, bærekraft eller andre formål som følger av plan- og bygningsloven § 1-1 eller relaterte overordnede mål.
- **Kommunens ansvar:** Kommunens vurdering skal begrenses til de kriteriene som følger av plan- og bygningsloven § 31-4. Kommunen skal legge til grunn søkers redegjørelse, og kan ikke stille krav utover dette uten særskilt hjemmel.

Takk for at vi fikk gi innspill

Med vennlig hilsen

NAL, Norske arkitekters landsforbund

Oslo 09.05.2025

Rannveig Hagg Berge
Fagrådgiver, Norske arkitekters landsforbund

A stylized handwritten signature in black ink, featuring a large, sweeping initial 'K' followed by a series of connected loops and a long horizontal tail.

Kai Reaver

Fagsjef, Norske arkitekters landsforbund

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, bold 'T' followed by a horizontal line and a small, stylized mark.

Tina Larsen

President, Norske arkitekters landsforbund